

Zirai ürün tesliminden önce üreticiye yapılan avans ödemelerinde uygulanacak gelir vergisi tevkifat oranı hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	GELİR VERGİSİ KANUNU
Özelge no	B.07.1.GİB.4.45.15.02-27-9-89
Tarih	21.09.2011

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

MANİSA VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Mükellef Hizmetleri Grup Müdürlüğü

Sayı : B.07.1.GİB.4.45.15.02-27-9-89

21/09/2011

Konu : Zirai ürün alımlarındaki avans ödemeleri

İlgide kayıtlı dilekçenizde ... Vergi Dairesi Müdürlüğünün ... vergi kimlik numaralı mükellefi olduğunuzu, ürün tesliminden önce üreticiye yapılan avans ödemelerinde uygulanacak gelir vergisi tevkifat oranı ile defter tutmak zorunda olmayan çiftçilerden yapılan zirai ürün alımları karşılığı yapılan ödemeler ile avans ödemelerinin 8.000 TL'sini aşması halinde tevsik zorunluluğu kapsamında olup olmadığı konusunda Başkanlığımızdan görüş talebinde bulunmaktasınız.

A- GELİR VERGİSİ KANUNU UYGULAMASI YÖNÜNDEN:

Bilindiği üzere, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 53 üncü maddesinde; "Çiftçilerin elde ettikleri zirai kazançlar, bu Kanunun 94 üncü maddesine göre hâsılatları üzerinden tevkifat yapılmak suretiyle vergilendirilir. 54 üncü maddede yazılı işletme büyüklüğü ölçülerini aşan çiftçiler ile bir biçerdövere veya

bu mahiyetteki bir motorlu araca veya on yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançları gerçek usulde (zirai işletme hesabı veya diledikleri takdirde bilânço esasına göre) tespit olunarak vergilendirilir. Kazançları gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçiler bu kazançları için beyanname vermezler. Ancak, çiftçiye ait olmakla beraber zirai işletmeye dâhil edilmeyen biçerdöver veya bu mahiyetteki bir motorlu araç veya on yaşına kadar ikiden fazla traktörün işletilmesinden elde edilen gelirler ticari kazanç hükümlerine göre vergilendirilir." hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanunun 94 üncü maddesinde ise; kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortakları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilânço veya zirai işletme esasına göre tespit eden çiftçilerin aşağıdaki bentlerde sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dâhil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada, istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecbur oldukları hükme bağlanmıştır.

Yine aynı maddenin 11 inci bendinde; "Çiftçilerden satın alınan zirai mahsuller ve hizmetler için yapılan ödemelerden;

a) Hayvanlar ve bunların mahsulleri ile kara ve su avcılığı mahsulleri için,

i) Ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınanlar için % 1,

ii) (i) alt bendi dışında kalanlar için % 2,

b) Diğer zirai mahsuller mahsulleri için,

i) Ticaret borsalarında tescil ettirilerek satın alınan zirai mahsuller için % 2,

ii) (i) alt bendi dışında kalanlar için % 4,"

oranında vergi tevkifatı yapılacağı belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 15.09.1990 tarih ve 20636 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 164 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği ile zirai ürünlerin alımında yapılacak gelir vergisi tevkifatı ve müteselsil sorumluluk konusunda gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Söz konusu tebliğin 3 üncü bölümünde yapılan açıklamalardan anlaşılabacağı üzere, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinde sayılan kişi, kurum ve kuruluşların, çiftçilerden satın aldıkları zirai ürünler için yaptıkları ödemelerden (avans olarak ödenenler dâhil) tevkifat yapmak zorunda oldukları Ancak, bu tevkifatın yapılmaması halinde, ürünü çiftçiden satın alanın sorumluluğu olmakla birlikte, bu ürünün daha sonraki safhalarda alım-satımına taraf olanların da tevkif yoluyla ödenmeyen vergi ile buna bağlı ceza, gecikme faizi ve gecikme zammından müteselsilen sorumlu olacakları açıklamalarına yer verilmiştir.

Yine, 185 seri no.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin 6 ncı bölümünde alivire işlemlere ait borsa tescillerinde vergi tevkifatı yönünden yapılacak işlemlere ait açıklamalara yer verilmiş olup, (d) bendinde de; "Alivire muamelelere ilişkin ürün teslimlerinde (alivire muamele tesciline ait beyannamenin kapatılması ve ürün satış tescili işleminin yapılması sırasında), ödemenin tamamı üzerinden gelir vergisi tevkifatı yapılacaktır. Ancak, daha önce avans ödemesi olmuş ise, bu ödemeden kesilen verginin, ürün satışının tescilinde yapılan tevkifat tutarından mahsup edileceği tabiidir." denilmektedir.

Buna göre; Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinde sayılan kişi, kurum ve kuruluşların çiftçilerden ileride satın alacakları zirai ürünlere karşılık olmak üzere avans mahiyetindeki ödemeleri üzerinden alıma konu olacak zirai ürünün niteliğine göre belirlenen oranda (G.V.K'nun 94. maddesinin 11.bendine göre) gelir vergisi tevkifatı yapmaları gerekmektedir.

B- VERGİ USUL KANUNU UYGULAMASI YÖNÜNDEN:

213 Sayılı Vergi Usul Kanununun 235 inci maddesinde "Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tespit edilenler ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden satın aldıkları malların bedelini ödedikleri sırada iki nüsha makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini imzalayarak satıcı çiftçiye vermeye ve diğerini ona imzalatarak almaya mecburdurlar. Mal tüccar veya çiftçi adına bir adamı veya mutavassıt tarafından alındığı takdirde makbuz bunlar tarafından tanzim ve imza olunur.

Çiftçiden avans üzerine yapılan mubayaalarda, makbuz, malın teslimi sırasında verilir." hükmü yer almaktadır.

Aynı Kanunun mükerrer 257 nci maddesinin (2) numaralı bendi ile Maliye Bakanlığına, mükelleflere muameleleri ile ilgili tahsilât ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsik etmeleri zorunluluğunu getirme ve bu zorunluluğun kapsamını ve uygulamaya ilişkin usul ve esaslarını belirleme yetkisi verilmiştir.

Bu yetkiye istinaden yayımlanan 320, 323, 324, 332 ve 337 seri no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde tahsilât ve ödemelerin tevsik zorunluluğu ve uygulamaya ilişkin esasları açıklanmıştır.

Söz konusu tebliğlerde; birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenler, defter tutmak zorunda olan çiftçiler, serbest meslek erbabı ile vergiden muaf esnafın kendi aralarında yapacakları ticari işlemleri ile nihai tüketicilerden (Türkiye'de mukim olmayan yabancılar hariç) mal veya hizmet bedeli olarak yapacakları 8.000 TL üzerindeki tahsilât ve ödemelerin Bankalar, Özel Finans Kurumları (Katılım Bankaları) ve Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü aracı kılınarak yapılacağı, defter tutmak zorunda olmayan çiftçilerle yapılan işlemler ile her türlü mal ve hizmet bedeli, avans, depozito, peyakçesi gibi ödeme veya tahsilâtların da tevsik zorunluluğu kapsamında olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu tebliğlerde sayılanların defter tutmak zorunda olmayan çiftçilerle yapacakları ticari işlemlerde tahsilât ve ödemelerini tevsik zorunluluğu kapsamında yerine getirmeleri gerekmekte olup, 320 seri no.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde de, "tespit edilen tutarı aşan avansların da banka veya özel finans kurumlarınca düzenlenen belgelerle tevsiki zorunludur." denilmiştir.

Bu nedenle, şirketiniz tarafından defter tutmak zorunda olmayan çiftçilerden müstahsil makbuzu ile 8.000,00 TL üzerinde gerçekleştirilecek zirai ürün alımları karşılığında yapılan ödemeler ile zirai ürün alımlarına karşılık olmak üzere yapacağınız avans ödemelerinin anılan tebliğlerde belirtilen kurumlar aracı kılınarak yerine getirilmesi ve bu ödemelerin söz konusu kurumlarca düzenlenecek belgelerle tevsik zorunluluğu bulunmaktadır.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026